

Izvorni znanstveni rad
UDK: 332.21(497.5)(210.7Lastovo)“1660“
94(497.5)(210.7Lastovo)“16“
DOI: <https://dx.doi.org/10.21857/y26kec4589>
Primljeno: 5.12.2020.
Prihvaćeno: 24.2.2021.

VLASNIČKA STRUKTURA I DRUŠTVENI ODNOSI NA OTOKU LASTOVU PREMA KATASTIKU IZ 1660. GODINE*

IRENA IPŠIĆ

SAŽETAK: Na temelju zemljišnoga katastika iz 1660. godine i popisa poreznih obveza na zemljišne posjede, koji se pod nazivom *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta* čuvaju u sklopu arhivske serije *Registra particularia cancellariae de Lagusta* (br. 91.8) Državnog arhiva u Dubrovniku, sagledali su se određeni aspekti vlasništva i vlasničke strukture te društvenih odnosa i gospodarskog potencijala otoka Lastova.

Ključne riječi: Lastovo, Dubrovačka Republika, vlasništvo, katastik, porezne obveze, 17. stoljeće

Key words: Lastovo, Dubrovnik Republic, ownership, land register, *catasto*, taxation, 17th century

Uvod

U sastavu Dubrovačke Republike, Lastovo je u 17. stoljeću organizirano kao knežija (*comitatus*) na čelu s knezom (*comes*), kojeg je na jednogodišnji mandat postavljalo dubrovačko Veliko vijeće. Komornik (*camerlengo*), koji se skrbio o imovinskim interesima Zajednice te upravljao javnim prihodima i

* Rad je sufinanciran projektom *Tradicionalizam i inovacije u Dubrovniku od srednjeg vijeka do devetnaestog stoljeća* (HRZZ IP-01-2018-5527).

rashodima,¹ isprva se brinuo i za utjerivanje sredstava za troškove plaće lastovskoga kneza, ali je kasnije, očito prije 1592. godine, biran poseban komornik samo za tu svrhu (*camerlengo del salario*).² Kancelar (*canceliere*) je brinuo o vođenju knjige *Diversa*, knjige prodaja, oporuka, bračnih ugovora, tužbi, presuda, bratovština, žitnog fonda, komore, te drugih sličnih kancelarijskih knjiga.³ Pored navedenog, kancelar se skrbio i o podacima o zemljišnim posjedima, a u prikupljanju tih podataka pomagali su mu i justicijari (*giustizieri*). Oni su, između ostalih poslova, u slučaju sklapanja pravnog akta o prijenosu nekretnina, morali ustanoviti granice i površinu tih posjeda te o tome izvijestiti voditelja kancelarije, koji ih je upisivao u kancelarijsku knjigu.⁴ Upravo su podaci o zemljišnim posjedima otoka Lastova (evidentiranim u katastiku iz 1660. godine) bili temeljni izvor za analizu koja se donosi u ovome radu. Katastik iz 1660. godine do sada nitko nije detaljno obradio, a u svojim ga tekstovima tek uzgredno spominju Marin Lucianović i Antun Cvitanić.⁵ Budući da su takve evidencije sporadične i rijetke sve do 19. stoljeća (i početka sustavnog vođenja zemljišnih knjiga u vrijeme austrijske vlasti),⁶ ovaj katastik predstavlja vrijedan dokument koji omogućuje sagledavanje određenih aspekata vlasništva i vlasničke strukture te društvenih odnosa i gospodarskog potencijala otoka Lastova.

¹ Prihodi su se većinom sastojali od novčanih kazni za počinjena krivična djela te od prodaje drva sa zajedničkih šuma, dok su se rashodi najčešće odnosili na nužne popravke kneževa dvora i kuće upravitelja kancelarije, nabavu kancelarijskih potrepština, te na troškove obilježavanja svečanosti Sv. Vlaha. U Državnom arhivu u Dubrovniku u arhivskoj seriji pod nazivom *Registra particularia cancellariae de Lagusta* nalazi se knjiga lastovskog kamerlenga, odnosno lastovskih prihoda i rashoda za razdoblje od 1709. do 1734. godine (Državni arhiv u Dubrovniku (dalje: DAD), *Libro di entrata ed uscita del Camerlengo de Lagosta 1709-1734*, serija 91.8, *Registra particularia cancellariae de Lagusta*).

² Lastovski statut, gl. 90, Antun Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«, u: *Lastovski statut*, preveo Antun Cvitanić. Split: Književni krug, 1994: 253-254; Marin Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.« *Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku* 3 (1954): 276-277; Antun Cvitanić, »Lastovsko statutarno pravo.«, u: *Lastovski statut*, preveo Antun Cvitanić. Split: Književni krug, 1994: 155-160.

³ Isprva je kancelariju vodio lastovski župnik, no nakon što su 1581. godine ustanovljene određene nepravilnosti u vođenju kancelarijskih knjiga, kancelariju od tada više nije vodila osoba iz crkvenih redova (Marin Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.« *Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku* 3 (1954): 281-282).

⁴ M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 284.

⁵ M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 293; A. Cvitanić, »Lastovsko statutarno pravo.«: 136.

⁶ O razvoju i izradi zemljišnih evidencija na dubrovačkom području više u: Irena Ipšić i Ivana Lazarević, »Dubrovački zemljišnici: tijek razvoja i mogućnosti istraživanja.«, u: *Dubrovnik u hrvatskoj povijesti. Zbornik radova u čast akademiku Nenadu Vekariću*, ur. Mario Grčević i Nenad Vekarić. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji, 2019: 173-199.

Katastik otoka Lastova iz 1660. godine

Zemljišna evidencija ili katastik otoka Lastova, pod nazivom *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta* čuva se u Državnom arhivu u Dubrovniku u seriji 91-8 *Registra particularia cancellariae de Lagusta*.⁷ Katastik se sastoji od dva sveska, a na koricama je navedeno da je izrađen 1660. godine.⁸ Prvi svezak ima 271 foliju, a drugi 208 folija, s time da se na posljednjih 16 folija drugog sveska (od f. 192 do f. 207v) nalazi pregled poreznih obveza (izračunatih na temelju veličine posjeda) za svakog posjednika zavedenog u katastiku, što je i bila svrha izrade katastra.

Slika 1. Korice sveska 1 i 2 *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*

⁷ DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, serija 91.8, *Registra particularia cancellariae de Lagusta*.

⁸ U vrijeme izrade katastika tijekom 1660. godine lastovski knez bio je Benedikt Mihov Bona (DAD, *Leges et instructiones*, serija 21.1., sv. 3, f. 331-335). Popis lastovskih knezova od 1440. pa sve do 1807. godine donosi: Josip Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike«, u: *Lastovski statut*. Split: Književni krug, 1994: 89-110.

Anno 1660

Libro del Sancio del Magnifico Conte Staudis di certo
 di gresca trentasei gresca qual si pagano dalle sudde
 teneri in questo libro et altri seguenti v. s. e si paga
 ogni gresca a g. quatro episcopi quatro et il g.
 gniale e di gal. v. mille e di cento e segue ogni un
 aparte quanto deve pagare

Jesus Maria Joseph -

Lunedì.

Guardia di Lasqual di Matteo
 Lasqual di Matteo paga ducati un
 gresca di sette episcopi duodeci 1:12:12

Antonio Depot paga gresca di set
 te episcopi di nove 2:17:19

Antonio di Marino Scropich paga
 gresca quindici episcopi cinque 15:5

Antonio di Marino Pescou paga
 gresca di nove episcopi undecim 19:27

Cusma Francon paga gresca undec
 im nove episcopi tredici 29:15

Kristich da Canal paga gresca di
 emero 2:15

D. Gio. Pratinid paga ducati tre g.
 teni undecim episcopi centi 3:29:5

Antonio di Antonio paga gresca di
 gresca 15:8

724:14

Slika 2. Prva stranica popisa poreznih obveznika
 (DAD, Braccitura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta, sv. 2, f. 192)

Budući da je 1601. povišena plaća lastovskoga kneza, pa je tu obvezu trebalo pravedno rasporediti na otočku zajednicu - o čemu će biti više riječi kasnije - 1628. godine donesena je odluka o izradi katastru, odnosno premjeri obradive zemlje i uspostavi posebne knjige za tu svrhu. Tada je odlučeno "... od strane svih, ni uz čije protivljenje, da se izmjere sva polja, zasađene zemlje, maslinici i ledine na spomenutim poljima koje služe za pribavljanje sredstava za kneževu plaću od 180 dukata od 40 groša po dukatu, pa su u lastovskom Vijeću od 20 vijećnika imenovani službenici za izmjeru tih zemalja. (...) Oni su ustanovili da ima (obradive zemlje) 1621 gonjaj od po 1200 palica svaki a svaka palica iznosi naša dva i po (četvorna) lakta; a ta službena mjera je označena na lijevom dovratniku kod ulaznih vrata palače i kancelarije; i proizlazi da se plati za svaki spomenuti gonjaj 4 groša i 10 parvula i za (svaku) novu lozu 1 bagatin."⁹ Zasad se nije moglo utvrditi da je već tada izrađen prvi nesačuvani katastr, kao što smatra Lucianović,¹⁰ a vjerojatnije je da je izvršenje te odluke iz nekog razloga odgođeno do 1660. godine.

Svaki zemljišni posjed u katastru je identificiran imenom i prezimenom (i/ili nadimkom) vlasnika te površinom posjeda (dužina i širina posjeda) izraženom u palicama i gonjajima.¹¹ Također, za svaki su posjed upisani vlasnici posjeda s kojima graniči (obično s dvije strane).¹² Primjerice, *Bosco Franov*

⁹ Ova odluka donesena je 10. veljače 1628. godine i unesena kao 156. glava Lastovskog statuta. Vidi: A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 310-311; A. Cvitanić, »Lastovsko statutarno pravo.«: 157.

¹⁰ Autor također navodi da je kasnije još nekoliko puta vršena revizija zemljišne izmjere i pozreznog zaduženja (M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 291-292).

¹¹ Jedna lastovska palica iznosila je dva i pol lastovska lakta (lakat je dužine od 0,41 metar), odnosno 1,025 metara. Jedan lastovski gonjaj sadržavao je 1.200 lastovskih četvornih palica (1,05 m²), što odgovara površini od 1.260 m². Lastovski gonjaj odgovara površini od ¼ dubrovačke zlatice ili solda (zlatica je površine 1.677 m²). Više u: Zlatko Herkov, »Prinosi za upoznavanje naših starih mjera za dužinu i površinu (Nastavak).« *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 8 (1977): 186. Vidi i: Marija Zaninović-Rumora, »Kameni spomeni starih mjera u Dalmaciji (13. – 18. stoljeće).« *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 58 (2016): 91-93.

¹² I prilikom sastavljanja kupoprodajnog ugovora bilo je obvezno za nekretninu opisati granice, odnosno navesti susjede međašnike. U glavi 78. Lastovskog statuta (Justicijari moraju odrediti granice prilikom prodaje nekretnina), koja je donesena 1464. godine, određeno je da se sve prodaje ili zamjene zemljišta moraju prijaviti kancelaru koji je onda te promjene obvezan unijeti u katastr (A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 245-246). Nije poznato postojanje katastru u to vrijeme (u značenju popisa svih nekretnina na nekom području) pa bi se u ovom slučaju moglo raditi o određenom obliku evidencije onih nekretnina koje se prodaju ili zamjenjuju na javnoj dražbi, a ne o službenoj premjeri i evidenciji svih zemljišta.

confin da levante Petar Crilich da ponente sudetto Diodati.¹³ U prvim upisima u katastik bilježena je i kultura koja se obrađivala na posjedu, no ti se podaci prestaju upisivati već nakon nekoliko folija.¹⁴ Vjerojatno svrha za koju je izrađen ovaj katastik nije zahtijevala kulturu koja se uzgajala na pojedinoj čestici, nego je za obračun poreza bila važna veličina posjeda. Zemljišni su posjedi u katastiku navedeni po područjima,¹⁵ te je stoga ovo i izvrstan dokument pojedinih predjela i toponima na Lastovu. Primjerice, u katastiku se navodi *Boscin Do, Bucien Dolaz, Barie, Covacev dolaz, Duboke, Do, Hrastovo, Pargovo pod posalizza, Parscina, Pasieka, Petrovi dozzi, Podagnie, Pod stiene, Scdrielo, Studenaz, Velika Loqua, Vrelj*, ali i mnogi drugi toponimi.¹⁶

Nakon što su popisani svi obradivi zemljišni posjedi, sastavljen je popis svih vlasnika/posjednika s ukupnim poreznim obvezama,¹⁷ koje su izračunate s obzirom na veličinu posjeda. Na temelju toga naznačeno je koliko svaki pojedini vlasnik/posjednik mora uplatiti u fond Zajednice koji je služio za namirivanje iznosa za kneževu plaću (prilog 1.).¹⁸ U konačnici, na temelju tada evidentiranih obradivih zemljišnih posjeda i izračunatih poreznih obveza saznaju se mnogi detalji o vlasništvu, vlasničkoj strukturi, društvenim odnosima, gospodarskom potencijalu i načinu naplate poreznih obveza za zemljišne posjede.¹⁹

¹³ DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 1, f. 5.

¹⁴ Kultura (*un olive ili sterile*) je naznačena samo na prve četiri folije (ukupno 31 upis posjeda) i već se od pete folije izostavlja iz upisa. Vidi: DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 1, f. 1-5.

¹⁵ Katastik je moguće pretraživati i po područjima jer je na početku svakog sveska abecednim redom navedeno područje (toponim) s naznačenom početnom folijom. Vidi: DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 1. i sv. 2.

¹⁶ O toponimima otoka Lastova vidi: DAD, Josip Lučić, »Iz srednjovjekovne prošlosti otoka Lastova.« *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 6/1 (1974): 18-20; J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 10-15; Cvito Fisković, »Lastovski spomenici.« *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 16 (1966): 9.

¹⁷ Svaki domaćin bio je opskrbljen ispravom (*polizza*) s podacima o porezu (M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 291).

¹⁸ A. Cvitanić, »Lastovsko statutarno pravo.«: 157. Glavni teret za Lastovce predstavljala je plaća za kneza, koja je 1628. povećana na 180 dukata. Za podmirenje tog izdatka uveden je ovaj oblik izravnog poreznog opterećenja (M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 291-292; A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 310-311).

¹⁹ Podaci o stanovništvu i genealoške analize lastovskih rodova za razdoblje do 19. stoljeća donose se u radovima: Antun Jurica i Nenad Vekarić, *Lastovski rodovi*. Zagreb - Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2006; Nenad Vekarić, »Lastovci u lastovskom statutu.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 44 (2006): 47-94; Antun Jurica, *Lastovo. Stanovništvo u domovini i u svijetu*. Lastovo: Vlastita naklada, 2010: 11-46.

Vlasništvo i vlasnički odnosi

Za razliku od novih zemljišnih stečevina dubrovačke komune na kopnu, koje su podijeljene među vlastelom, pa su se agrarni odnosi transformirali u kmetske ili kolonatske,²⁰ na Lastovu je, uz zajamčenu autonomiju, očuvana agrarna neovisnost te su Lastovci većinom ostali slobodni seljaci i vlasnici zemlje koju obrađuju.²¹ To ne znači da određenih oblika zakupničkih odnosa nije bilo, no oni su izuzetak i temeljili su se na osobnoj volji ili potrebi te se nisu pretvarali u trajne, nasljedne oblike.²² Sustav slobodnih seljaka uspio se očuvati i zbog odredbi Lastovskog statuta prema kojima nitko tko nije s Lastova, nije mogao doći u posjed nekretnine na otoku, pa čak ni darovanjem. Prilikom prodaje, nekretnina se prvo morala ponuditi srodnicima, a potom i isključivo ostalim stanovnicima Lastova.²³ Da se radilo o vrlo važnim odredbama za očuvanje autonomije svjedoče i kazne koje su uvedene za prekršitelje. Tako je za onoga tko bi prodao ili darovao nekretninu nekome izvan otoka bila propisana kazna "...od 200 dukata koju treba platiti lastovskoj Komuni i gubitka nekretnina koje ima".²⁴

²⁰ O oblikovanju agrarnih odnosa na dubrovačkom području više u: Antonio degl'Ivelli, *Saggio d' uno studio storico-critico sulla colonia e sul contadinaggio nel territorio di Ragusa*. Ragusa, 1873: 5-26; Dragan Roller, *Agrarno-proizvodni odnosi na području Dubrovačke Republike od XIII. do XV. stoljeća*. Zagreb: JAZU, 1955: 8; Josip Lučić, »Dokumenti o počecima kmetstva u Dubrovniku.« *Arhivski vjesnik* 4-5 (1961-1962): 213-223; Nada Klaić, »Problem kmetstva na području dubrovačke Astoreje (Prilog problematici dalmatinskog kmetstva).« *Arhivski vjesnik* 14 (1971): 239, 245; Vinko Foretić, »Kroz prošlost poluotoka Pelješca.«, u: *Spomenica Gospe Anđela u Orebićima 1470 – 1970*. Omiš: Franjevački samostan Orebići, 1970: 274, 313-314; Zdravko Šundrica, »Stonski Rat u XIV stoljeću (1333-1399).« *Pelješki zbornik* 2 (1980): 73-190; Frano Glavina, *Dubrovački gospari i pelješki kmetovi*. Dubrovnik: Državni arhiv u Dubrovniku: 2010: 46-61.

²¹ Vinko Foretić, *Povijest Dubrovnika do 1808. Prvi dio. Od osnutka do 1526*. Zagreb: Nakladni zavod MH, 1980: 303-314; V. Foretić, »Kroz prošlost poluotoka Pelješca.«: 274.

²² M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 288. Određene oblike zakupničkih odnosa ponajviše su koristile crkvene institucije na način da se zemlja davala na obrađivanje uz podavanje polovice prinosa od loze i masline te četvrtine prinosa od svih ostalih kultura. Josip Lučić navodi jedini primjer novčanog zakupa na otoku kada je samostan Sv. Marije od Kaštela iz Dubrovnika svoju zemlju (darovanu od samih Lastovaca) 1301. godine dao u vječni novčani zakup. Zakupnik je imao obvezu godišnje isplaćivati samostanu na blagdan Sv. Marije 4 groša. Preuzeto iz: J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 39, 49.

²³ Lastovski statut, gl. 37 i 89, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 221, 252-253; J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 123; A. Cvitanić, »Lastovsko statutarno pravo.«: 173. Marin Lucianović bilježi da se pravo prvokupa često nije poštivalo i ukazuje na slučaj iz 18. stoljeća kada je lastovski komornik Malom vijeću iznio pritužbe na neke mještane koji su prodavali nekretnine osobama izvan Lastova, a na štetu međašnika i rodbine. Više u: M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 279.

²⁴ Lastovski statut, gl. 37, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 221.

Godine 1523. navedena zabrana je ublažena jer je iz Dubrovnika stigla naredba da se Dubrovčani smatraju građanima na Lastovu, te im se time dopušta stjecanje nekretnina na otoku.²⁵ Ipak, do značajnih promjena u vlasničkoj strukturi nije došlo. Katastik iz 1660. godine bilježi tek nekoliko osoba koje nisu s otoka, a koje su u svom vlasništvu imale nešto zemljišnog posjeda. Primjerice, katastik bilježi dubrovačkog vlastelina Kristu Georgija.²⁶ Bilježi se i Lopuđanin Stjepan Radić koji je bio zidar i vjerojatno ga je struka dovela na Lastovo,²⁷ ali i Konavljanin Kristo (*Christich da Canali*).²⁸ Tek nekoliko osoba koje nisu Lastovci, 140 godina nakon odluke o liberalizaciji tržišta nekretnina, dokaz je da ona nije donijela velike promjene u vlasničkoj strukturi. Međutim, usprkos strogoj zabrani naseljavanja svima koji nisu s dubrovačkog teritorija na Lastovu,²⁹ katastik kao vlasnike i porezne obveznike bilježi i pojedince s otoka Korčule (tadašnjeg mletačkog teritorija). Bilježi se Franko Blačanin, Đuro Ivanov Blačanin i Marko Ivanov Blačanin te Marin Korčulanin, kojima je u novoj sredini podrijetlo postalo identifikacijska oznaka.³⁰ Lastovo je, jednako kao i područje poluotoka Pelješca, u

²⁵ Lastovski statut, gl. 111, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 266-267.

²⁶ Iznos njegovih poreznih obveza bio je 17 groša (DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 203). Kristo Bernardov Georgio stradao je u potresu 1667. godine (Nenad Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika. Genealogije (A - L)*. Zagreb - Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2016: 319).

²⁷ Iznos njegovih poreznih obveza bio je 4 groša i 12 bagatina (DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 196). Njegov sin, također Stjepan Radić (oko 1617-1687), bio je 1673. godine domaćin kuće u Lastovu. Obitelj je izumrla 1690. godine (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 212).

²⁸ DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192. Kristo (1619-1684) se oko 1650. godine doselio na Lastovo kao domazet kuće Ribica. Iako se ne zna kako mu je izvorno prezime, u Lastovu mu je prema podrijetlu oblikovano prezime Konavljanin (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 133).

²⁹ U glavi 110. Lastovskog statuta pod naslovom "O strancima" nalazi se naredba dubrovačke vlade iz 1519. godine, u kojoj se, u kontekstu protjerivanja s Lastova "ljudi s Hvara", ističe: "...I da se poduzmu mjere da od sada unaprijed ni jedan stranac ne uzmogne boraviti na tom otoku preko 8 dana, niti može na tom otoku uskladištavati vino radi preprodaje. I da suci Zajednice tog otoka s knezom budu ovlašteni dati da se izvrši ova odluka i pobrinuti se za nju, udarajući kazne i vlasnicima kuća na tom otoku koji ih unajmljuju strancima i samim strancima, kako im se bude učinilo bolje kao i ubirati globe od prekršitelja bez ikakvog popuštanja." Vidi: A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 265.

³⁰ DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 200v-201, 202. O lastovskim rodovima Blačanin i Korčulanin više u: A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 42, 56-57, 133. Antun Jurica podijelio je doseljeničke rodove na stare doseljeničke rodove (doseljeni do polovice 16. stoljeća) i nove doseljeničke rodove (doseljeni od polovice 16. stoljeća), a za drugu polovicu 17. stoljeća donosi popis stranaca koji samo privremeno borave i rade na otoku. Više u: A. Jurica, *Lastovo. Stanovništvo u domovini i u svijetu*: 22-34.

odnosu na otok Korčulu predstavljalo granično područje dubrovačkog i mletačkog teritorija. Usprkos političkom rivalstvu, blizina je uvjetovala svakodnevnu i vrlo intenzivnu suradnju stanovništva i tek bi u vrijeme veće političke napetosti između Mlečana i Dubrovčana ili pojave kuge dolazilo do određenih ograničavanja, a samo ponekad i do potpunog prekida komunikacije. Međusobni odnosi iskazivali su se u vidu poslovne suradnje te obiteljskih i ženidbenih veza.³¹

Na temelju slobodnog vlasništva (bez kmetskih i kolonatskih tereta), zemlja se bez posebnih ograničenja prodavala, mijenjala, dijelila i nasljeđivala.³² To je uzrokovalo veliku usitnjenost zemljišnih posjeda, što je, između ostalog, za posljedicu imalo i smanjenje u poljoprivrednim prinosima.³³ Zemljišni posjedi bili su raštrkani, a najvažnija proizvodna područja nalazila su se na istočnom, zapadnom i sjevernom predjelu otoka. Naročito je plodan središnji dio istočnog predjela otoka ispod naselja (od Lastova do Stijena) pod nazivom Prgovo.³⁴ Svoje posjede na tom području imale su mnoge bratovštine, poput *Santo Blasio*, *Santi Cosmo e Damiano*, *Corpus Christi*, *Santo Martin*, *Sant Antonio*, *Benefizij di d. Giano Marichiev*, *Madona di campo*, *San Giovanni*, neki svećenici: *D. Antonio Cazzetich*, *D. Giobanni Drascinich*, *D. Andrea Dragosceich*, *D. Luca Marinizza*, *D. Marino Sandetta*, ali i tada najveći posjednik na Lastovu *Stjepan Fulmis*. Također, nešto zemlje na tom području bilo je javno dobro.³⁵

³¹ O stoljetnim vezama stanovništva poluotoka Pelješca i otoka Korčule više u: Vinko Foretić, »Vjekovne veze Dubrovnika i Korčule.« *Dubrovnik* 4 (1965): 18-54; Igor Fisković, *Kulturno-umjetnička prošlost Pelješkog kanala*. Split, 1972: 35.

³² J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 48-49. Josip Lučić navodi da su prevladavali posjedi veličine od jednog do dva gonjaja, a da je za uzdržavanje obitelji bilo potrebno oko osam gonjaja (J. Lučić, »Iz srednjovjekovne prošlosti otoka Lastova.«: 16).

³³ Okosnica gospodarskog potencijala otoka Lastova bila je poljoprivreda (vinogradarstvo i maslinarstvo), a najznačajnije vinogradarstvo u prosjeku je donosilo oko 20.000 barila vina (M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 288; J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 76). O agrarnim potencijalima otoka Lastova saznaje se i temeljem izvješća koje je sastavio lastovski knez Vlaho Marinov Kaboga 1808. godine za potrebe francuske uprave. U izvješću se ističe kako je na otoku zemlja iznimno kvalitetna i plodna, no nedovoljno kultivirana. Više u: Josip Lučić, »Prilike na Lastovu početkom 1808. (Izvještaj lastovskog kneza Vlaho Marina Kaboge).« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 30 (1992): 117, 122; Stanko Piplović, »Prilike na otoku Lastovu u XIX. stoljeću.« *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 49 (2007): 450-454.

³⁴ Najveća polja i najplodnija zemlja na otoku Lastovu su područja Vinopolje i Prgovo (Josip Riđanović, »Prirodno-geografske značajke otoka Lastova.« *Geografski glasnik* 33-34 (1971-1972): 174). Vidi i: J. Lučić, »Iz srednjovjekovne prošlosti otoka Lastova.«: 18-19; M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 288; J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 11.

³⁵ DAD, *Bracciatatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 1, f. 163-176.

Usitnjenost zemljišnih posjeda dokazuje i broj upisnih jedinica privatnih poreznih obveznika, kojih je u katastru iz 1660. godine 218, a samo ih nekolicina ima veće zemljišne posjede.³⁶ Privatnih poreznih obveznika koji su plaćali više od tri dukata poreza je tek deset ili 4,6% (tablica 1), no oni su u ukupnom iznosu poreznih obveza imali udio od oko 21,5%. Većina privatnih poreznih obveznika (njih 171 ili 78,4%) bili su sitni posjednici i plaćali su manje od jednog dukata poreza na zemljišne posjede (tablica 2).

Kao najveći posjednik ističe se Stjepan Fulmiz,³⁷ s više od šest dukata poreznih obveza. Više od četiri dukata poreznih obveza imaju Kuzma Toljenović³⁸ i Andrija Dragošević,³⁹ a iznad tri dukata platili su Ivan Nikolić,⁴⁰ Ivan Dražinić,⁴¹ braća Luka i Stjepan Marinica,⁴² Đanko Marićević,⁴³ Pavo Pavlović,⁴⁴ Mato

³⁶ Budući da je visina poreznih obveza izračunata isključivo na temelju veličine zemljišnih posjeda, visina poreza je i sjajan pokazatelj vlasničke strukture na otoku.

³⁷ Rodonačelnik roda Fulmiz je Marin Ivanov Toljenović (oko 1525-oko 1586) koji je imao nadimak Fulmiz i koji je polovicom 17. stoljeća postao prezime roda. Stjepan Kuzmin Fulmiz (oko 1607-1668) bio je vijećnik Lastovskog vijeća. Nasljednik je svog strica Stjepana Marinova Fulmiza koji se nije ženio, a umro je 1635. godine. Stjepan je imao četiri sina: Kuzmu, Marina, Petra i Luku. Više u: A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 154-159.

³⁸ Rod Toljenović ogranak je roda Lučić i od njih je nastalo prezime Fulmiz. Više u: A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 154-159.

³⁹ Svećenik Marin Antunov Dragošević testamentom je za svoje nasljednike odredio nećake Frana, Marina i svećenika Andriju (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 79-80).

⁴⁰ Ivan Nikolin Nikolić (oko 1581-1661), ponekad Mikulić, doselio se oko 1610. godine u Sredinu Sela kao domazet kuće Toljenović-Vukelja. Tast je njemu i njegovu sinu Nikoli oporukom iz 1634. godine ostavio sva svoja dobra uz uvjet da naslijeđene kuće ne smiju prodati ni iznajmiti (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 197).

⁴¹ Dražinići su ogranak roda Mirković, a Mirkovići se kao posjednici zemlje spominju već 1356. godine. Svećenik Ivan Bartulov Dražinić (Mirković) oporukom od 20. rujna 1663. godine za nasljednike je odredio nećake svećenike Bartula i Marina, te Antuna Ivana i Maroja, sinove pok. brata Marina (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 191-194).

⁴² Ivan Ivelja Đurđev Vitković i njegova žena Marija, kći Dragoša Ivanovića, imali su dva sina, Anticu (*oko 1495) i Marinicu (*oko 1500), te kćer Anicu. Potomci prvog sina su ogranak Antica, a drugog Marinica. Antun Lukin Marinica oporukom je za svoje nasljednike 1617. godine odredio braću Marina i Ivana. Marinovoj ženi Mari i njegovoj djeci (kleriku Luki, Stjepanu, Tomi i Jaki) ostavlja zemlju na različitim područjima u Lastovu. Stjepan Marinov Marinica (oko 1607-1689) bio je vijećnik. Godine 1673. godine bio je domaćin kuće u Lastovu na području Pod Dovicem (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 227, 234-235).

⁴³ Prezime Marićević nastalo je iz roda Desislavić - Primilić. Lovro, sin Luke Boškovića-Ostojića i Jakne, bio je domazet kuće Marićević. Prema tastu Đanku Marićeviću dobio je nadimak Đanković (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 63-70, 147).

⁴⁴ Prezime Pavlović nastalo je od roda Uvetić - Stojković. Više u: A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 284-285.

Tablica 1. Najveći porezni obveznici prema katastru iz 1660. godine

Najveći posjednici	Iznos poreza (u ducatima)
Stjepan Fulmiz	6,42
Kuzma Toljenović	4,27
Andrija Dragošević	4,20
Ivan Nikolić	3,83
Ivan Dražinić	3,73
Luka i Stjepan Marinica	3,50
Đanko Maričević	3,47
Pavo Pavlović	3,38
Mato Čučević	3,37
Ivan Diodati	3,31
Ukupno	39,48

Izvor: DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192-207v.

Tablica 2. Broj posjednika po visini poreznih obveza prema katastru iz 1660. godine

Visina poreznih obveza	Broj posjednika
Manje od jednog dukata	171
Između jednog i dva dukata	32
Između dva i tri dukata	5
Više od 3 dukata	10
Ukupno	218

Izvor: DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192-207v.

Čučević⁴⁵ i Ivan Diodati.⁴⁶ Svi navedeni pripadnici su starih lastovskih rodova, a mnogi od njih su na neki način i međusobno rodovski isprepleteni,⁴⁷ što je

⁴⁵ Čučevići su jedan od starijih lastovskih rodova. Mato Čučević sin je Marina Ivanova Čučevića (oko 1595-oko 1670), koji je bio lastovski vijećnik. Otac mu je oporukom ostavio manju kuću i vinograde na Zahomju (Zegovo) uz uvjet da u crkvi sv. Jurja na Homu plati jednu misu godišnje na dan sv. Jurja (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 228-229).

⁴⁶ Prezime Diodati ili Deodati talijanizirano je od prezimena Bogdanović (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 275-277).

⁴⁷ O navedenim lastovskim rodovima više u: A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: *passim*.

jasna naznaka da je vlasništvo i tada najvećim dijelom u rukama najstarijih otočkih rodova. Navedena teza dodatno se potvrđuje nakon što se vlasnička struktura zabilježena u katastru iz 1660. godine sagledala po rodovima. Na rod Fulmiz tada otpada gotovo 5,5% ukupnih poreznih obveza (10,1 dukat), a odmah iza su rodovi Čučević (7,5 dukata) i Marićević (7,05 dukata). Na ta tri roda ukupno otpada 24,65 dukata ili 13,5% ukupnih poreznih obveza. Katastr bilježi i posjede koji unutar obitelji nisu bili podijeljeni, primjerice *Heredi Borovinichi* ili *Heredi di Luca Ostoich over Boscovich*. Takvih upisa ukupno je 27 i na njih otpada iznos od gotovo 14 dukata (13,93) poreznih obveza. Nepodijeljeno obiteljsko nasljedstvo ili zajednica imovine zabilježeno je i na način da su kao posjednici navedena dva brata (primjerice, *R. D. Antonio Cazzetich con suo fratello*) ili rođaci (*Francesco Aletich con nepoti*), a u jednom upisu čak muškarac sa svojom punicom (*Colenda Givanov e sua socer*) - najvjerojatnije zato što su živjeli u zajednici imovine. Takvih upisa ukupno je deset i na njih otpada 8,38 dukata poreznih obveza.⁴⁸

Dobivanjem miraza kći je najčešće bila namirena i nije sudjelovala u diobi obiteljskog nasljedstva (ako oporukom ne bi bilo drugačije određeno). No, ako joj kojim slučajem nije bio osiguran miraz, mogla je "...zatražiti i dobiti svoj dio očevine i to u podjednakoj mjeri kao i svaki sin".⁴⁹ Ipak, na temelju katastra se saznaje da je vlasništvo nad zemljištem većim dijelom u muškim rukama i od 218 upisa na žene otpada tek 11, što je udio od 5%. Iznos poreznih obveza u kojima se na neki način spominju žene je još manji, tek oko 1,3% ili ukupno nešto više od dva dukata. Žene se u popisu poreznih obveza bilježe kao majke, sestre ili kćeri (*Maria Merichia per dote di Matteo, Marino Caglia over sua sorella Maria, per sua fiola Maria, Per Maria Santulova*), kao ostaviteljice legata (*Per legato di Slava Lukscina*), ali i vlastitim imenom. Kao identifikacijska oznaka uz ime je ponekad navedeno ime muža ili oca (*Rada Illina*), zanimanje muža ili oca (*Cata marangunova*) ili već usvojeno prezime (*Maria Ribicina*), a ponekad i ime oca ili muža i prezime (*Maria di Gio. Sokolich*).⁵⁰

⁴⁸ DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 1, f. 192-207v.

⁴⁹ Lastovski statut, gl. 13, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 211-212. O mirazu i nasljednim pravima govori se i u gl. 12-14, 32, 38 i 55 Lastovskog statuta (A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 211-212, 219, 221, 224, 230-231). Vidi i: Vilma Pezelj i Marija Štambuk, »Pravni položaj žene prema lastovskom statutu iz 1310. godine.« *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 50/3 (2013): 530-533.

⁵⁰ DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192-207v.

U katastru su posebno naznačeni zemljišni posjedi koji se odnose na zemlju dobivenu u miraz (*per dote*).⁵¹ Takvih upisa je 20 u popisu obveznika zemljišnog poreza s ukupnim iznosom poreza od 5,56 dukata. Ti posjedi nisu bili veliki i u prosjeku se na njih plaćao porez od desetak groša, a najmanji tek oko 1,5 groš.⁵² To bi moglo značiti da se zemlja nastojala zadržati u obitelji i samo iznimno je bila dio miraznih dobara, a kćeri (ili sestre) su prilikom udaje najčešće bile namirene mirazom u pokretninama ili novcu. To implicira i slučaj Frana Marojeva zvanog Grbin i njegova sina Paska⁵³ (*Francesco Maroev detto Garbin pago con dote di suo fiolo Pasqual*) jer su za plaćanje vlastitog zemljišnog poreza koristili novčana sredstva dobivena od miraza Paskove žene.⁵⁴ Radilo se o iznosu nešto manjem od dva dukata (1,96 dukata) ili gotovo 35% ukupnog poreza plaćenog na zemlju dobivenu u miraz.⁵⁵

Na Lastovu je (isto kao i u Dubrovniku) bila na snazi odredba o zabrani oporučnog ostavljanja nekretnina prosjačkim redovima.⁵⁶ S druge strane,

⁵¹ Osim nekoliko iznimaka, svi primorski i dalmatinski statuti propisivali su obvezu miraza prilikom sklapanja braka. U miraz je žena najčešće donosila određenu svotu novca, namještaj i dugu opremu za kućanstvo, nakit i odjeću, a nerijetko su to bili zemljišni posjedi i druge nekretnine (Zdenka Janeković Römer, *Rod i grad. Dubrovačka obitelj od XIII do XV stoljeća*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1994: 77-78). Prema Lastavskom statutu (gl. 12) određeno je da sve nekretnine koje budu davane u miraz moraju biti regulirane notarskom ispravom jer u suprotnom takav prijenos neće vrijediti (A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 211).

⁵² DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192-207v.

⁵³ Pasko Franov Marojević Grbin (oko 1632-1709) domaćin je kuće u Gornjem Pjevoru 1673. godine. Obitelj se od sredine 18. stoljeća zove isključivo Grbin. Izumrli su 1909. godine, a kuću je naslijedio domazet Šarić Pinje. Više u: A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 291-296.

⁵⁴ Korištenje sredstava dobivenih u miraz moglo je biti samo privremeno jer se pravo na miraz štitilo zakonom, a iznos je morao biti nepromijenjen. Moguće je da je to razlog što se ovakva specifična situacija i zabilježila kod plaćanja poreza na zemljišne posjede. Prava i obveze vezane uz miraz detaljno regulira dubrovački statut (*Statut grada Dubrovnika sastavljen godine 1272*. Uredili Ante Šoljić, Zdravko Šundrica, Ivo Veselić. Dubrovnik: Državni arhiv u Dubrovniku, 2002: 241-243). Vidi i: Zdenka Janeković Römer, *Rod i grad: Dubrovačka obitelj od XIII do XV stoljeća*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku 1994: 77-89.

⁵⁵ DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192v.

⁵⁶ Lastovski statut gl. 54, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 229-230; J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 48. Način na koji se odredba provodila bio je usklađen s istom odredbom dubrovačkog statuta (*Statut grada Dubrovnika*: 508-509). O problematici jačanja crkvenih i samostanskih posjeda na komunalnim područjima više u: Tomislav Raukar, *Zadar u XV stoljeću: ekonomski razvoj i društveni odnosi*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu i Institut za hrvatsku povijest, 1977: 108; Zdenka Janeković Römer, *Okvir slobode. Dubrovačka vlastela između srednjovjekovlja i humanizma*. Zagreb-Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1999:

crkvene bratovštine ili vjerska udruženja laika u vlasništvu su imali nemale zemljišne posjede, koje su najčešće dobivali putem oporučnih legata.⁵⁷ U katastru su porezne obveze bratovština izdvojene od obveza privatnih osoba i naznačene su kao *Salario da pagarsi delle confraternita delle chiese* te su ukupno iznosile nešto više od 18 dukata (oko 10%).⁵⁸ Od 32 upisa poreznih obveza za bratovštine, na pet najvećih otpadala je polovica iznosa (tablica 3). Najveći posjednik među bratovštinama bila je bratovština Tijelo Kristovo (*Li beni di Corpus Christi*)⁵⁹ na

213; Danko Zelić, »Gradski statut kao izvor za povijest urbanog razvoja Šibenika.« *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 19 (1995): 42; Irena Benyovsky Latin, »Razvoj srednjovjekovne Operarije – institucije za izgradnju katedrale u Trogiru.« *Croatica Christiana periodica* 65 (2010): 11; Danko Zelić, »*Liber affectuum thesaurarie (1428-1547)*. Knjiga vječnih najmova oporučnim legatima namijenjenih nabožnim djelima.«, u: *Knjiga rizničarskih najmova – Liber affectuum thesaurarie (1428-1547)*. Zagreb-Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2012: 43-44.

⁵⁷ Glavni prihodi bratovština dolazili su od nekretnina ili novca koje su im darovali vjernici, ali i od godišnjih davanja bratima. Prihodi su se trošili za održavanje crkava i oltara, bogoslužje, pogrebne ceremonije, pomoć članovima bratovštine u nevolji i slično. Više u: Marija Karbić i Zoran Ladić, »Oporuke stanovnika grada Trogira u arhivu HAZU.« *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 43 (2001): 168; Irena Benyovsky Latin, »Uloga bratovštine Sv. Duha u Trogiru u srednjem i ranom novom vijeku.« *Povijesni prilozi* 32 (2007): 42-43.

⁵⁸ U katastru su zabilježeni: *Li beni di Santa Maria in Campo, Li beni di Santo Martino, Li beni di Santa Lucia, Li beni della Madona di Sacratissimo Rosario, Li beni di Corpus Christi, Li beni di Santo Biagio, Li beni di Sant' Andrea, Li beni di San Gio. Baptista, Li beni di Sant' Antonio, Li beni di Santo Michiele, Li beni di San Rocco, Li beni di Santa Maria in Grige, Li beni di Santa Barbara, Li beni di San Carlo, Li beni di San Toma, Li beni di San Nicolo, Li beni di San Marco, Li beni di Santa Maria di Carmine* (DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 206-207v). Za neke je posjede naznačeno da su stečeni temeljem legata. Primjerice, *Per beni del legato di qm. D. Luca Scipota, Per beni del legato di qm. D. Giano Marichiev, R. Parocho paga per legati di D. Luca Scipota, Legato di qm. D. Christofano Crilich, Legato di qm. D. Gio. Boscovich, Legato di Lucia Papichia* (DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 206-207v). Plaćanje poreznih obveza na zemljišne posjede bratovština bilježi se i kao: *D. Luca Marinizza per cambio con Diodati, D. Antonio Cazzetich per lasso di Troiko Surlanov, D. Luca Marinizza per sacomani, Heredi di qm. Marino Boscov pagano per Casa di Santa Maria in Campo, Per cambio con Aletich, Per beni di Scilla, Li beni di qm. D. Marino Troikov* (DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 206-207v).

⁵⁹ Bratovštine koje su nosile naziv Tijelo Kristovo (Sv. Sakrament ili Sv. Euharistija) osnivaju se tijekom 15. i 16. stoljeća u mnogim komunalnim područjima na istočnoj obali Jadrana i to najčešće u sklopu prvostolnica. Bratovština Sv. Sakramenta u Dubrovniku je osnovana polovicom 16. stoljeća. O njezinu značenju i ugledu govori činjenica da je 36 članova njezina Velikog vijeća bilo sastavljeno od: 12 vlastelina, 3 prokuratora Gospe Velike, 9 svećenika i 12 građana koji su bili članovi bratovština Sv. Antuna ili Sv. Lazara. Za ulazak u bratovštinu plaćala se upisnina od 12 dukata te iznos od 3 dukata na godišnjoj razini za nabavu svijeća. Više u: Konstantin Vojnović, *Bratovštine i obrtne korporacije u Republici Dubrovačkoj od XIII do konca XVIII vijeka*, sv. 1. Zagreb: JAZU, 1899: 127-129. Također vidi: Ivan Ostojić, »Stara bratovština presv. Tijela Kristova u Splitu.« *Bogoslovska smotra* 46/3 (1976): 310-323; Zdenko Dundović i Elvis Ražov, »Matrikula Bratovštine Presvetoga Sakramenta u Zadru iz 16. stoljeća.« *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 62 (2020): 89-90.

čija se dobra plaćao porez od 4,33 dukata (24% ukupnih poreznih obveza bratovština).⁶⁰ Da se radi o bratovštini svjetovnjaka pod imenom Tijelo Kristovo ili Presveto Ime Isusovo saznaje se na temelju gl. 185. i 186. Lastovskog statuta, prema kojima 18. veljače 1645. godine dubrovačka vlada lastovskom knezu i lastovskim vijećnicima šalje naredbu (ne navodeći razloge) da svećenici ne smiju sudjelovati u radu bratovština i da moraju biti izbrisani iz knjiga i matica svjetovnih bratovština.⁶¹

Tablica 3. Najveći porezni obveznici među bratovštinama prema katastru iz 1660. godine

Najveći posjedi bratovština	Iznos poreza (u ducatima)
<i>Li beni di Corpus Christi</i>	4,33
<i>Li beni di Santa Maria in Grige</i>	1,49
<i>Legato di qm. D. Christoforo Crilich</i>	1,24
<i>Li beni di Santa Maria in Campo</i>	1,15
<i>Per beni del legato di qm. D. Giano Marichiev</i>	1,11
Ukupno	9,32

Izvor: DAD, *Bracciaturo (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 206-207v.

Značajan udio u zemljišnim posjedima imali su i klerici, a svećenici Andro Dragošević i Ivan Dražinić su, prema katastru, među najvećim posjednicima na otoku (tablica 1). Privatno vlasništvo bilježi se u katastru za 11 svećenika, te se pored spomenutih Andra Dragoševića i Ivana Dražinića, bilježe i Kolenda Lekšić,⁶² Antun Šipota, Luka Marinica, Pavao Pavlović,⁶³ Andro Cvjetkov,

⁶⁰ DAD, *Bracciaturo (DAD, Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 206.

⁶¹ Bratovštine su na Lastovu bile važan čimbenik društveno-gospodarskih djelovanja, a izbor prokuratora bratovština reguliran je Statutom. Vidi: Lastovski statut gl. 151, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 284-285; A. Cvitanić, »Lastovsko statutarno pravo.«: 166. U kontekstu statutarne odredbe o bratovštinama iz 1645. godine bilježi se deset bratovština - Sv. Mihovil Arhanđeo, Sv. Kuzma i Damjan, Presveta Blagovijest, Sv. Marija u Polju, Sv. Vlaha, Sv. Lucija, Sv. Antun, Sv. Martin, Tijelo Kristovo (ili Presveto Ime Isusovo) i sv. Roko (Lastovski statut gl. 185. i 186, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 318-320).

⁶² Svećenik Kolenda Lekšić (1618-1682) jedan je od trojice sinova Antuna Vidova Lekšića (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 149).

⁶³ Đano Ivanov Pavlović je skupa s obitelji Fulmiz sagradio crkvu sv. Josipa na Dovcu i osnovao beneficij sv. Josipa, koji je 1648. godine velikom donacijom obogatio nećak Ivan Pavlov Pavlović (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 284-285).

Marin Sandeta,⁶⁴ Antun Franov, Antun Kacetić,⁶⁵ i svećenik Martin.⁶⁶ Na Lastovu je stalno bio prisutan veći broj klerika,⁶⁷ a razlog je osnivanje crkvenih beneficija ili zaklada kojima su oni upravljali. Takve zaklade osnivale su pojedine lastovske obitelji te im ostavljale različite nekretnine s namjerom da se od ostvarenih prihoda uzdržava određeni svećenik (beneficij) koji bi držao mise za dušu ostavitelja. Imenovanje takvih svećenika vršio je nadbiskup na prijedlog Zajednice. Prihodi pojedinih beneficija nisu bili mali, te je obitelj i rodbina ostavitelja nastojala na takvo svećeničko mjesto postaviti nekoga iz obitelji, pa je najčešće svećenik s ostaviteljem bio u srodstvu po muškoj liniji.⁶⁸ U katastru se izrijekom bilježe samo dvije beneficije ili zaklade - *Benefizio di Remetta* i *Benefizio di Pasquichia*.⁶⁹ Njih je u 17. stoljeću nedvojbeno bilo puno više, a za pretpostaviti je da im se imovina nije sastojala od obradivih zemljišnih posjeda pa zbog toga i nisu upisani u zemljišni katastr.

Određeni iznos prikupljenog zemljišnog poreza odnosio se i na imovinu od legata.⁷⁰ U katastru se bilježe: *Per legato di Slava Lukscina* (bilježi se dva puta), *Per legato di Givo Marinizza, D. Martino per quattro legati diversi lasati da D.*

⁶⁴ Svećenik Marin Lukin Sandeta domaćin je kuće u Lastovu 1673. godine (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 224).

⁶⁵ Svećenik Antun Stjepanov Kacetić (oko 1606-1683) imao je nadimak Bete (A. Jurica i N. Vekarić, *Lastovski rodovi*: 125-126).

⁶⁶ DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192-207v.

⁶⁷ Antun Jurica donosi imena 12 svećenika (temeljem podataka iz matičnih knjiga) koji se polovicom 17. stoljeća istovremeno bilježe u matičnim knjigama otoka Lastova (A. Jurica, *Lastovo. Stanovništvo u domovini i u svijetu*: 23).

⁶⁸ Takva crkvena institucija bio je, primjerice, beneficij sv. Ivana, koji je osnovao lastovski notar i svećenik Andrija Škrinjić svojim testamentom od 15. veljače 1374. godine. Beneficij sv. Marije na Grži utemeljio je svećenik Marin Vlahanović testamentom od 2. srpnja 1439. godine, a imovinu beneficija povećao je svećenik Antun Nikolin oporukom od 15. prosinca 1467. godine (M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 284-285). Pored navedenih osnovano je još nekoliko beneficija - Sv. Josipa, Sv. Petra, Jakoba Jakobova reč. Eremite, Sv. Roka, Sv. Lucije i dr. Više u: M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 284-285.

⁶⁹ DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192-207v.

⁷⁰ O legatima više u: Lovorka Čoralčić, »Legati hrvatskih iseljenika u Veneciji vjerskim ustanovama u domovini.« *Croatica Christiana periodica* 31 (1993): 49-50; Lovorka Čoralčić, *U gradu svetoga Marka: povijest hrvatske zajednice u Mlecima*. Zagreb: Golden marketing, 2001: 263-274; Gordan Ravančić, »Oporuke, oporučitelji i primatelji oporučnih legata u Dubrovniku s kraja trinaestoga i u prvoj polovici četrnaestoga stoljeća.« *Povijesni prilozi* 40 (2011): 97-120; Nella Lonza, »Za spas duša, na dobrobit države: Dubrovački rizničari i vremenita dobra za vječnu nabožnu svrhu (13.-15. stoljeće)«, u: *Knjiga rizničarskih najmova/Liber afflictuum thesaurarie (1428-1547)*. Ur. Danko Zelić. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2012: 9-25.

*Mar. Chrisofano, Per legati di Clisich, Per beni del legato di qm. D. Luca Scipota, Per beni del legato di qm. D. Giano Marichiev, R. Parocho paga per legati di D. Luca Scipota, Legato di qm. D. Christofano Crilich, Legato di qm. D. Gio. Boscovich, Legato di Lucia Papichia.*⁷¹ Najveće legatostavljali su svećenici. Primjerice, najveći iznosi prikupljeni od legata su *Per beni del legato di qm. D. Giano Marichiev* (1,11 dukata) i *Legato di qm. D. Christofano Crilich* (1,23 dukata) što je više od polovice ukupno prikupljenog poreza od legata (4,54 dukata).⁷²

Dio zemljišnih površina bio je u vlasništvu lastovske općine i davao se na obradu putem dražbe. Na isti način u zakup su se davali i škojevi oko otoka. Dio općinske zemlje ostavljao se za ispašu stoke, a šumoviti predjeli za ubiranje drva.⁷³ Prema podacima o zemljišnim poreznim obvezama, za nekretnine u javnom vlasništvu (*per beni di publico*) plaćao se iznos od oko 2,5 dukata, što je oko 1,4% ukupnih zemljišnih poreznih obveza.⁷⁴

Porezna opterećenja i porez na zemljišne posjede

Do početka 17. stoljeća jedan dio plaće lastovskoga kneza namirivale su vlasti iz Dubrovnika, a drugi dio Lastovci. To je bilo regulirano Statutom i drugim općim aktima.⁷⁵ No, kad je dubrovačka vlada u ljeto 1601. godine najavila izmjene Statuta kojima se, između ostalog, planiralo znatno povećanje izdataka za kneževu plaću (sa 75 na 200 škuda), došlo je do snažnog otpora stanovništva i u konačnici do izbijanja Lastovske bune 1602. godine.⁷⁶ Iako je u pregovorima tijekom bune dubrovačka vlada pokazala spremnost na

⁷¹ DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192-207v.

⁷² DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 206-207v.

⁷³ J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 48.

⁷⁴ DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 207.

⁷⁵ J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 44. O iznosu kneževе plaće govore gl. 72, 82, 85, 114, 124 i 131 Lastovskog statuta. Vidi: A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 241, 249-250, 268, 273, 276.

⁷⁶ Lastovski statut, gl. 122 i 124, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 273; M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 261-262, 266; J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 62-63. A. Cvitanić, »Lastovsko statutarno pravo.«: 129-132. O Lastovskoj buni vidi i: Nenad Vekarić, »Lastovski pobunjenici 1602. godine.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku* 43 (2005): 43-73; Nenad Vekarić, »The Lastovo Rebels of 1602.« *Dubrovnik Annals* 10 (2006): 59-86; Lovro Kunčević, »O stabilnosti Dubrovačke Republike (14-17. stoljeće): geopolitički i ekonomski faktori.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 54/1 (2016): 10-11.

određene ustupke, nakon suzbijanja bune postupila je upravo suprotno. Nije ukinula ili olakšala nove gospodarske namete, koji su i doveli do nezadovoljstva i pobune, a iznos plaće lastovskoga kneza ostao je na razini nametnutoj 1601. godine⁷⁷ - 200 škuda ili 180 dukata (7.200 groša).⁷⁸ Kako bi se osigurala novčana sredstva potrebna za podmirenje ovog iznosa, prvo je Statutom regulirano da ga "...Zajednica mora namiriti od vina što se proizvodi na tom otoku i od slane ribe koju stanovnici tog otoka posole".⁷⁹ Kasnije je za te potrebe izrađen katastik i uveden porez na zemljišne posjede,⁸⁰ kojim se, osim kneževe plaće, trebala podmiriti i desetina (*decima*) nadbiskupu u iznosu od 50 perpera (15 dukata).⁸¹ O obvezi plaćanja crkvene desetine dubrovačkom nadbiskupu govori gl. 67 Lastovskog statuta koja je donesena 1397. godine.⁸² U neposredne izdatke ubrajala se i plaća kancelara, koja je iznosila 75 dukata, od čega je Zajednica davala manji dio, dok su ostali iznos podmirivale bratovštine.⁸³ Pored navedenog, posredna porezna opterećenja odnosila su se na poklone dubrovačkoj vladi u drvima (tri broda drva), pristojbe na ribu, zaklanu stoku i carinu na uvoz tekstila.⁸⁴

O načinu naplate i iznosima zemljišnog poreza iz 1660. godine donosi se objašnjenje u katastiku na foliji na kojoj počinje upis poreznih obveza, te se

⁷⁷ Da je nakon suzbijanja bune i dalje vladalo veliko nezadovoljstvo odnosom vlade prema Lastovu, svjedoči činjenica da je nastavljeno sa zavjerama i pokušajima predaje otoka Mlečanima. U Dubrovnik su neprestano stizale vijesti o mogućim novim zavjerama i pobunama na otoku. Više u: L. Kunčević, »O stabilnosti Dubrovačke Republike (14-17. stoljeće): geopolitički i ekonomski faktori.«: 10-11.

⁷⁸ Jedan dukat vrijedio je 40 groša, dok je škud vrijedio 36 groša. Jedan groš vrijedio je 30 folara. Jedan perper vrijedio je 12 groša, odnosno jedan dukat iznosio je 3,333 perpera (J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 76). Također vidi: Pavo Živković, »Pari-teti dubrovačkog novca u srednjem vijeku.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 22-23 (1985): 31-39.

⁷⁹ Lastovski statut, gl. 131, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 276.

⁸⁰ M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 266-267, 291; J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 76.

⁸¹ Desetinu dubrovačkom nadbiskupu Zajednica je bila dužna plaćati na dan Sv. Mihajla (29. rujna) svake godine, na način da bi ga predala lastovskom vikaru, koji bi ga dostavio nadbiskupu (M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 292; J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 47).

⁸² A. Cvitanić, »Lastovsko statutarno pravo.«: 167; A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 237.

⁸³ M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 292.

⁸⁴ J. Lučić, »Prošlost otoka Lastova u doba Dubrovačke Republike.«: 76-77. Prema izračunu koji donosi Marin Lucianović, kad se zbroje svi neizravni porezi, dobije se svota od 8.340 groša, koju su Lastovci morali podmirivati na godišnjoj razini. To je u prosjeku bilo nešto više od 8 groša po stanovniku (M. Lucianović, »Lastovo u sklopu Dubrovačke Republike.«: 292).

navodi: *Libro del salario del Mag. Sig. Conte di scudi doi cento di grosetti trenta sei per scudo qual si pagano dalli sudetti terreni in questo libro et altro segnato (...) e si paga per ogni gogniale a grosetti quatro e piccoli quatro et il gogniale e di palizze mille e doi cento e segue ogni uno aparte quanto deve pagare.*⁸⁵ Naplata je počela 1. listopada 1660. godine i trajala je sedam dana, od ponedjeljka do nedjelje. Svaki dan je imao i posebnog nadzornika naplate, a naplata je i počinjala s poreznim obvezama nadzornika naplate za taj dan. Naplata je počela u ponedjeljak pod nadzorom Paska Matovog (*Guardia di Pasqual di Mattheo*) i ukupno je prikupljeno nešto manje od 20 dukata. U uto-rak je nadzor naplate vršio Antun Cvijetov Cvjetković (*Guardia di Antonio di Florio Zvietkovich*) i tada su prikupljena oko 24 dukata. U srijedu je nadzor vršio Stjepan Marinica (*Guardia di Stefano Marinizza*) i prikupljena su oko 23 dukata. U četvrtak je naplatu nadzirao Frano Aletić (*Guardia di Francesco Aletich*) i prikupljena su oko 32 dukata. U petak je nadzor bio pod kontrolom Luke Lucianovića (*Guardia di Luca Luzianovich*) i prikupljeno je oko 15 dukata. U subotu je nadzor vršio Marin Čučević i prikupljeno je oko 25 dukata. U nedjelju, kad je nadzor vršio Kolenda Arkašev, naplaćen je ostatak poreznih obveza u iznosu od oko 44 dukata. Pod nadzorom Kolende Arkaševog porez je naplaćen i od javnih posjeda, posjeda crkvenih bratovština i ostalih crkvenih nekretnina.⁸⁶ U konačnici, cjelokupni iznos poreza, koji se prikupljao od zemljišnih posjeda, iznosio je 182 dukata i 2,5 groša.⁸⁷

Zaključak

Lastovski katastr iz 1660. godine jedinstven je arhivski dokument o vlasništvu, vlasničkoj strukturi i podacima o porezu na obradive zemljišne posjede. Na temelju tog dokumenta analiziralo se vlasništvo nad zemljišnim posjedima te pojedinačni udjeli u poreznoj obvezi na obradive zemljišne posjede. Najznačajniji zaključci doneseni na temelju tog dokumenta su:

1. Na Lastovu je sredinom 17. stoljeća većina zemljišnih posjeda bila u privatnom vlasništvu. Najveći posjednici ujedno su i pripadnici starih lastovskih

⁸⁵ DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192.

⁸⁶ DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192-207v. Cjelovita transkripcija poreznih obveza nalazi se u prilogu ovog rada (prilog 1).

⁸⁷ DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 207v.

rodova - Fulmiz, Marićević i Čučević. Navedena tri roda ukupno su platila 24,65 dukata ili 13,5% ukupnih poreznih obveza.

2. Zemljišni posjedi bili su usitnjeni i većina privatnih poreznih obveznika (78,4%) bili su mali posjednici, te su plaćali manje od jednog dukata poreza na zemljišne posjede.

3. Zbog statutarne odluke (koja je ublažena 1523. godine) o zabrani prodaje nekretnina strancima, pa čak i Dubrovčanima, zemljišni posjedi bili su gotovo isključivo u vlasništvu lastovskih obitelji. U katastru se bilježi samo nekoliko osoba koje nisu s otoka, a imale su udio u vlasništvu nad obradivim zemljišnim posjedima.

4. Vlasništvo nad zemljišnim posjedima većim je dijelom bilo u muškim rukama. Od 218 upisa privatnih osoba u popisu obveznika zemljišnog poreza na žene otpada tek 11, što je udio od 5%. Iznos poreznih obveza u kojima se na neki način spominju žene još je manji, tek oko 1,3% ili ukupno nešto više od 2 dukata. Razlog je najvjerojatnije izostavljanje žena iz sustava nasljeđivanja kako bi se očuvali obiteljski posjedi.

5. U katastru su posebno naznačeni zemljišni posjedi koji se odnose na zemlju dobivenu u miraz (*per dote*). Takvih upisa je 20 u popisu obveznika zemljišnog poreza s ukupnim iznosom poreza od 5,56 dukata. Ti posjedi nisu bili veliki i u prosjeku se na njih plaćao porez od oko 10 groša, a najmanji tek oko 1,5 groš. To bi moglo značiti da se zemlja nastojala zadržati u obitelji i da je samo iznimno bila dio miraznih dobara, te da su djevojke prilikom udaje najčešće bile namirene mirazom u pokretninama i/ili novcu.

6. Ukupne porezne obveze za zemljišne posjede u vlasništvu bratovština (*Salario da pagarsi delle confraternita delle chiese*) bile su nešto više od 18 dukata (oko 10% ukupnih poreznih obveza), što ukazuje na to da su neke bratovštine stekle pozamašne zemljišne posjede.

7. Najveći udio poreznih obveza među bratovštinama odnosio se na bratovštinu *Corpus Christi* (4,33 dukata) - 24% ukupnih poreznih obveza svih bratovština. Ujedno, ta je bratovština bila među najvećim zemljišnim posjednicima na otoku.

8. Na Lastovu je uvijek bio veći broj svećenika, a katastr ih poimence bilježi dvadesetak. Mnogi od njih skrbili su se o određenim crkvenim beneficijama ili zakladama.

9. Određeni iznos prikupljenog zemljišnog poreza odnosio se i na imovinu od legata, a najveći iznosi prikupljeni od legata su *Per beni del legato di qm. D. Giano Marichiev* (1,11 dukata) i *Legato di qm. D. Christofano Crilich* (1,23 dukata), što je više od polovice ukupno prikupljenog poreza od imovine od legata (4,54 dukata). Navedeni legati pripadali su klericima koji su često svoju ostavštinu ostavljali na dobrobit zajednice i potrebitima na otoku.

10. Prema podacima o zemljišnim poreznim obvezama, za nekretnine u javnom vlasništvu (*per beni di publico*) plaćao se iznos od oko 2,5 dukata, što je oko 1,4% ukupnih zemljišnih poreznih obveza. Ovo je još jedan pokazatelj da je u 17. stoljeću dominiralo privatno vlasništvo nad zemljišnim posjedima.

Prilog

Prijepis poreznih obveza i iznosa zemljišnog poreza izračunatog na temelju katastrika iz 1660. godine (iznos izražen u dukatima:grošima:folarima)

Ime i prezime	Iznos
Lunedì Guardia di Pasqual di Mattheo	
Pasqual di Matteo	1:17:12
Antonio Despot	-:17:19
Antonio di Marino Scropich	-:15:5
Antonio di Marino Pescov	-:19:27
Cusma Francov	-:29:13
Christich da Canali	-:2:15
D. Gio. Drascinich	3:29:5
Per dote d'Antonio	-:13:8
	7:24:14
Per Benefizio di Remetta	-:20:-
Per Benefizio di Pasquichia	-:2:25
Francesco Maroev detto Garbin pago con dote di suo fiolo Pasqual	1:38:15
Marino et Gio. Sciogliat	-:33:27
Per la dote di Gio.	-:6:3
Heredi di Antonio Garzelinov	-:33:8
Ivan Rusien	-:2:26
Per dote di Ivan	-:2:22
Damian Lukscin	2:30:21
Lukscia Pasquin	-:28:22
Zvietan Despot	-:21:19
	16:5:22
Marino Caliscia	-:2:25
Petar Franzinov	-:31:25
Heredi di Marino Jerichiev	-:8:20

Ime i prezime	Iznos
Zvietan Plazarich	-:13:3
Marino Giukovich detto Fantelich	1:11:20
Mihoc Marinov	-:7:25
Ghiuro Hergon	-:12:29
Antuno Lucina	-:12:18
	19:27:7
Martedi Guardia d'Antonio di Florio Zvietkovich	
Antonio di Florio Zvietkovich	-:11:8
R. D. Colenda Lekscich	1:22:28
Per legato di Slava Lukscina	-:10:18
Matteo Ciucevich	3:14:26
Ivan Gluncev	1:21:28
Per la dote di Luca	-:9:7
Per la dote d'Antonio	-:1:23
Rada Illina	-:25:7
	27:25:2
Illia Cenghich	-:24:7
Giorgi di Marino Lekscich con suo fratelli	-:25:17
Marco Grubiscia	1:6:12
D. Andrea Dragoscevich	4:7:28
Heredi di Gio. Niemaz	-:22:11
Pasqual et Antonio Papich	-:16:23
Cusma Gluncev	-:33:11
Luca et Cosmo Sichetich	-:21:18
	36:23:9
Zvietan Jercin	-:8:3
Matteo Ivegla	-:27:14
Per la dote di Ant.	-:8:3
Antonio Scipota	-:19:11
Ivan Franzinov	-:17:9
Nicola Illin	-:35:20
Antonio Burluk	-:39:16

Ime i prezime	Iznos
Marco Fabro	-:9:24
Cata Scuglieva	-:3:27
	40:32:16
Antonio Fabro	-:10:10
Tomaso Fabro	-:9:22
Heredi di Pietro Crilich	-:38:28
D. Gio. d'Antonio Scipota	-:10:22
Marco di Luca Botaro	-:23:3
Marco Papich	-:11:-
	43:16:11
Mercoledì Guardia di Stefano Marinizza	
D. Luca e Stefano Marinizza	3:19:29
Per legato di Givo Marinizza	-:5:7
Gio. Luca Antizza	1:19:2
Marino Antizza	-:35:13
Ivan di Vito Clisich	-:28:5
Matteo di Vito Clisich	-:8:26
Antonio Cusmin	-:11:4
	50:24:7
Marino Papich	-:3:18
Stefano Radic	-:4:12
Gio. Scagliar	1:2:21
Heredi di Andrea Givichievich	-:5:11
Gianko Hropich	-: -:20
Per dote di Gianco	-:13:5
Marino Batalia	-:5:26
Frano Sctropich	-:3:24
Heredi di Gio. Rescich	-:8:2
	52:31:26
Jacomo Ivichievich	2:5:8
D. Paolo Pavlovich	3:15:7
Marino Questich	1:17:21

Ime i prezime	Iznos
Martin Voich	-:29:22
Luca Resich	-:8:9
Luca e Christich Sudre	1:2:28
Tomaso Tomascin	1:9:2
Antonio Antizza	-:33:8
	63:33:11
Heredi di Marino Brescian	-:13:4
Luca Bonso	-:20:-
Cosmo Luzianovich	1:8:4
Givko Rescich	-:10:10
	66:4:29
Giovedì Guardia di Francesco Aletich	
Francesco Aletich con nepoti	1:2:16
Vicenzo Sciutich	1:9:2
Zvietan Santol	-:20:16
Gio. Miculich	3:33:1
Damian Marichiev	-:35:8
Stefano Fulmis	6:16:23
Per dote di Pietro	-:15:3
	80:17:8
Cosmo Tolenovich	4:11:27
Per compra d'Andrea Givichievic	-:9:4
Heredi di Marco Gargurov	-:6:6
Ambrosio Sangalet con sua dote	-:32:17
Vitko Burluk	1:15:24
Maroe Burluk	-:24:13
Per sua dotte	-:10:17
Per dote di Paulina	-:8:11
Ivan Burluk	-:15:2
	88:31:9
Antonio Zvietiscich	1:17:27
Stefano Balarin	-:24:24

Ime i prezime	Iznos
D. Andrea di Florio	-:36:9
Gio. et Marino Scilich	-:33:8
Heredi di Cusma Gargurov	-:17:16
Antonio di Vito Marichiev	-:27:18
Per Maria Santulova	-:7:10
Per Slava Lukscina	-:13:4
Marino Caglia over sua sorella Maria	-:1:10
	94:10:15
Bosco Franov	-:35:23
Gio. Binciola	-:10:19
Franco Binciola	-:15:26
Ivan Braich	-:8:25
Cosmo Fulmis	1:16:16
Heredi di Ant. Cosciar	-:2:3
Maria Ribicina	-:4:1
Heredi di Ant.o Babich	-:1:29
Giorgi di Vito Lekscich	-:24:24
	98:11:1
Venerdi Guardia di Luca Luzianovich	
Luca Luzianovich	-:17:-
Marino Sqrache	2:23:16
Heredi Gliaglichi	-:17:-
Giorgi sartore	-:2:8
Bartuo Maroev	2:2:20
Maria di Gio. Sokolich	-:1:7
Heredi di Matteo Socolich	-:12:8
Heredi d'Ambrosio Colendin	-:4:21
	104:11:21
Stefano sartore	-:2:22
Stefano Carlov	-:22:4
Marino Patich	-:29:-
Heredi di Antonio Hropich	-:28:10

Ime i prezime	Iznos
Per dote di Jerko	-:3:23
Stefano Lodich	-:17:5
R. D. Marino Sandetta	-:39:24
Heredi di Antonio Miletov	-:18:23
Colenda Vizeglich	-:18:19
	108:32:1
Heredi di Franco Lucin	-:13:26
Lorenzo Lodich	-:7:16
Dobrich Miletov con suo nepoti	-:23:9
Marino Carlov	-:8:27
Bonino Franchi	-:33:9
Marco di Gio. Blachianin	-:9:12
Ivan et Matteo Sokolich	-:13:6
	111:21:16
Ghiuro di Gio. Blachianin	-:17:25
Ivan Sciarichiev	-:26:5
Antonio Barbich	-:13:7
Marino Luzianovich	-:21:21
Cata Marangunova	-:4:3
	113:24:17
Sabatto Guardia di Marino Ciucevich	
Marino Ciucevich	1:13:9
Antonio Ciucevich	1:16:1
Luca Ciucevich	1:15:18
Gio. Diodati	3:12:1
Luca Fafurinov	-:8:6
Per sua dote	-:1:21
Marino Corciulanov	-:18:14
Colenda di Gio. Marichiev	-:32:18
	122:22:15
Givoie Marinov	-:24:7
Heredi Hoboglich	-:13:13

Ime i prezime	Iznos
Colenda Fagnis	-:8:5
Franco Fagnis	-:19:22
Marino Sciagor	-:29:3
Franco Blachianin	-:12:6
Antonio di Gregorio	-:19:15
Heredi di Christich Questich	-:32:26
	126:21:22
Radovan Francov	-:15:16
Lukscia Voich	1:8:24
Bartuo Goiacich	-:6:26
Marino Granicich	-:7:28
Antonio di Stefano Lodich	-:4:1
Heredi di Bogdan Colendin	-:30:21
Per dote di Marino	-:6:17
R. D. Antonio di Francesco	-:29:10
Maria Perichia per dote di Matteo	-:15:2
	130:26:17
R. D. Antonio Cazzetich con suo fratele	1:17:29
Luca Marichiev	1:8:-
Sig. Christofano Giorgi	-:17:-
Antonio Craeuglievich	-:20:26
Antich Bartulov	1:7:12
Heredi di Vizko Bartulov	1:11:-
Heredi di Antonio Magrov	-:4:19
Mattia Fafurinov	-:7:8
	137:-:21
Heredi Borovinichi	1:22:3
D. Martino per quattro legati diversi lasati da D. Mar. di Christofano	-:5:5
Per legato di Clisich	-:1:12
	138:29:11
Domenica Guardia di Colenda Arcacev	
Heredi di Colenda Arcacev	-:25:4

Ime i prezime	Iznos
Gianko Marichiev	3:18:18
Antonio Rusien	-:16:-
Marino Cazzetich	-:25:2
Per dote di Cosmo	-:12:6
Ostoia Lucin	-:20:15
Per sua fiola Maria	-:11:7
Per sua dote	-:8:16
	145:6:19
Heredi di Luca Ostoich over Boscovich	1:12:7
Ivan Cioban	-:10:14
Ghiuro Vizeglich	-:18:23
Heredi di Vincenzo Quilinov	-:22:25
Antonio et Jacomo Scescian	-:25:20
Heredi di Ivan Hurien	-:9:6
Colenda Givanov e sua socera	1:7:16
Lukscia Sciarichiev	1:13:24
Mara Sciarichieva	-:1:14
	151:8:18
Luca di Marino Boscovich	-:29:27
Antonio Chialich	1:-:26
Drascina Marinov	-:22:11
Frano Scipotich	-:17:23
Giano Bisciaich	2:7:26
Matteo Sciarichiev	-:37:23
Marino di Stefano Fulmis	1:36:-
Franco Scimunov	-:27:7
Josefo Baraba	-:5:2
Per la dote	-:4:1
	160:22:18
Stefano Hropich	-:12:10
Per dote di Franco	-:2:19
Nicolo Kokotov	1:10:22
Per dote di Marino Sangalet	-:10:25

Ime i prezime	Iznos
Gio. di Marino Boscovich	-:26:26
Bosco Givichievich	-:32:5
	163:38:5
Salario da pagarsi delle confraternita delle chiese	
Li beni di Santa Maria in Campo	1:6:-
Li beni di Santo Martino	-:7:19
Li beni di Santa Lucia	-:9:4
Li beni della Madona di Sacratissimo Rosario	-:23:3
Li beni di Corpus Christi	4:13:3
Li beni di Santo Biagio	-:37:-
Li beni di Sant'Andrea	-:6:18
Li beni di San Gio. Baptista	-:4:15
D. Luca Marinizza per cambio con Diodati	-:3:3
	171:28:10
Li beni di Sant' Antonio	-:28:-
Li beni di Santo Michiele	-:5:3
Li beni di San Rocco	-:6:-
Li beni di Santa Maria in Grige	1:19:12
D. Antonio Cazzetich per lasso di Troiko Surlanov	-: -:19
D. Luca Marinizza per sacomani	-:2:-
Heredi di qm. Marino Boscov pagano per Casa di Santa Maria in Campo	-:20:-
Li beni di Santa Barbara	-:4:-
Per beni del legato di qm. D. Luca Scipota	-:37:2
	175:30:16
Per beni del legato di qm. D. Giano Marichiev	1:4:7
R. Parocho paga per legati di D. Luca Scipota	-:1:20
Per cambio con Aletich	-:2:17
Per beni di Scilla	-:12:21
Per beni di publico	2:23:5
Legato di qm. D. Christofano Crilich	1:9:13
Legato di qm. D. Gio. Boscovich	-:11:14
Legato di Lucia Papichia	-:2:3
Li beni di San Carlo	-: -:21

Ime i prezime	Iznos
Li beni di San Toma	-:3:-
Li beni di San Nicolo	-:15
Li beni di San Marco	-:15
Li beni di Santa Maria di Carmine	-:12:6
Li beni di qm. D. Marino Troikov	-:8:-
Ukupno	182:2:22

Izvor: DAD, *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta*, sv. 2, f. 192-207v.

PROPERTY OWNERSHIP STRUCTURE AND SOCIAL RELATIONSHIPS ON THE ISLAND OF LASTOVO ACCORDING TO THE LAND REGISTER OF 1660

IRENA IPŠIĆ

Summary

Based on the land register of the Island of Lastovo of 1660 known as *Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta* and the list of tax obligations on plots of agricultural land, certain aspects of ownership and property structure, along with social relationships and economic potential of the island have been examined. Private property, confraternity property, in addition to individual shares in the taxation of agricultural land have been analysed. Publicly owned pieces of land (*per beni di publico*) were not large, and the tax assessed valued at around 2.5 ducats, or approximately 1.4 % of the overall land tax obligations. Therefore, the bulk of land on the island was privately owned, while the largest landowners were to be found among the descendants of old Lastovo lineages, such as Fulmiz, Toljenović, Dragošević, Nikolić, Dražinić, and others. To a greater extent, land ownership rested in male hands. Of 218 entries of private persons in the land fiscal register merely 11 were women (5%). The amount of tax obligations in which women are mentioned in some way or another is even smaller, merely 1.3 % or a total of slightly more than two ducats. The reason may be sought in the absence of women in the inheritance system essentially designed to preserve the family estate, while at marriage the girls usually received a dowry consisting of movable possessions and/or money. Apart from family estates, also examined is the land owned by confraternities, constituting around 10% of the overall tax obligations. The Confraternity of *Corpus Christi* may be singled out as the largest landowner, valued at 24% of the overall tax obligations of all confraternities on the island. The total land-based revenue amounted to 182 ducats and 2 and a half grossi, which was primarily used to cover the salary costs of the count of Lastovo.